

Альона Солодчук

*Уманський державний
педагогічний університет*

імені Павла Тичини

(м. Умань, Україна)

Соціальне виховання з позиції суспільства: формування особистості

На початку третього тисячоліття – період глобальних високотехнологічних процесів і гуманітарних стресів, в світовому суспільстві однією з найзначиміших соціальних проблем є проблема соціального виховання

Міжнародний педагогічний досвід демонструє наявність різноманітних наукових принципів соціального виховання.

Кожна держава визначає власні шляхи та засоби здійснення соціального виховання. Неоднаковий підхід у США і в Україні до необхідності вибору тієї чи іншої форми соціального виховання у суспільстві, обумовлюється різним рівнем суспільної культури, економічною ситуацією, місцевими традиціями, а також різними підходами.

Соціальне виховання як наукову категорію в США вперше почали розглядати наприкінці XVIII ст. Спочатку суспільство розглядало виховання дітей лише в спектрі підготовки їх до виконання певних професійних дій, згодом до конкретної професійної спеціальності та кар'єри. Лише поступова демократизація життя поставила перед соціальними інститутами нове завдання: виховати громадянина, підготувати його до активної участі у соціально-політичному, культурному житті в соціумі [4, С.12].

Нині, об'єктом соціального виховання дитини в американському суспільстві є система соціальних взаємодій дитини в зоні її найближчого оточення; предметом – процес педагогічного впливу на соціальні

взаємодії дитини впродовж усіх вікових періодів її соціального становлення в різних сферах соціального мікро- та макросередовища.

Відмітимо, що вивченню процесу соціального виховання дітей присвячено також праці ряду вітчизняних (О.Безпалько, І.Зверева, А. Капська, Г. Лактіонова, А. Савченко, С. Харченко та ін.).

В американській соціальній педагогіці виділяються кілька позицій у визначенні поняття соціального виховання: а) соціальне виховання як цілеспрямоване управління (або формування) розвитком і становленням дитини; б) соціальне виховання як взаємодія дітей і дорослих [6, С. 2238-2247]. Найбільш точно визначення дає Е. Освольд [7, С. 23], з яким близькі трактування А. Мудрика [2, С. 12] і А. Сбруєвої [1, С. 18]. Соціальне виховання – створення умов і стимулювання розвитку дитини з метою її соціального становлення з використанням усіх соціальних впливів у площині забезпечення соціального піклування, влаштування і захисту в суспільстві.

Для позначення суті соціального виховання дітей в роботах американських вчених вживаються такі поняття: «guidance» і «social education» [6, С. 2238-2247].

Використання терміну «guidance» (гайденс) більше пов'язують з превентивною роботою. У широкому сенсі «гайденс» – допомога в будь-якій скрутній ситуації, коли особистість стоїть перед необхідністю вибору, прийняття рішення або адаптації до нових умов. У вузькому сенсі – процес надання допомоги особистості в самопізнанні нею навколишнього світу з метою застосування знань для успішного навчання, вибору професії та розвитку своїх здібностей [6, С.2242]. У зміст поняття «guidance» включається і суть поняття «classroom environment», що означає створення навколишнього оточення середовища (класу, колективу) [5, С. 123].

Використання поняття «social education» у цілому пов'язують з процесом набуття дитиною соціально значущих якостей особистості [4, С. 32].

Соціальне виховання дитини здійснюється у процесі взаємодії її особистості в різних відносно автономних сферах життєдіяльності: освіта, організація соціального досвіду людини, індивідуальна допомога їй.

Таким чином, у ХХІ ст. процес соціального виховання дитини, спрямований на формування активного громадянина, його цілісний розвиток; формування моральних якостей особистості на основі загальнолюдських цінностей; виховання життєвої позиції; розвиток творчих здібностей, нахилів, інтересів особистості з урахуванням її можливостей і бажань, а також соціальних вимог; організацію особистісної і соціально цінної різноманітної діяльності, яка забезпечує формування якостей особистості, зумовлених метою виховання. [3, С. 114].

Література

1. Іванченко А. В. Соціалізація і соціальне виховання : Навч. посіб. / А. В. Іванченко, А. А. Сбруєва, О. М. Дікова-Фаворська. – Житомир : Полісся, 2006. – 213, [1] с.
2. Мудрик А. В. Воспитание как составная часть процесса социализации / А. В. Мудрик // Вестник ПСЕГУ IV: Педагогика. Психология. – 2008. – Вып. 3 (10). – С. 7-24.
3. Соціальна робота в Україні : Навч. посібник / [І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, О. І. Янкович та ін.]; І. Д. Зверєва (заг.ред.), Г. М. Лактіонова (заг.ред.). – 2. вид., перероб. і доп. – К. : ДЦССМ, 2004. – 256 с.
4. Austin David M. A history of social work education / David M. Austin. – Austin : University of Texas at Austin, 1986. – 69 p.
5. Block James E. The Crucible of Consent American Child Rearing and the Forging of Liberal Society / James E. Block. – N.Y., 2012. – 464 p.
6. Encyclopedia of Social Work (National Association of Social Workers). – N.Y., 1997. – Vol.2. – P. 2238-2247.
7. Osvold E. Programming Guidance for Children Deprived of Parental Care / E. Osvold. – N.Y., 2009 – 62 p.

